

K $\frac{111.000}{1907}$ číslu ministerstva vnútra.

**POUČENIE O TOM,
AKO SA
PROTI CHOLERE
BRÁNĽ MÁME**

Preklad z maďarskej úradnej pôvodiny.

Budapest, 1910.
Tlačou Alexandra Schmidl
Gróf Zichy Jenő ulica č. 3

111000.
1907. belügyministeri számhoz.

NÉPSZERŰ UTMUTATÁS

**A kolera ellen
való védekezésre.**

BUDAPEST, 1910.
NYOMATOTT SCHMIDL SÁNDOR KÖNYVNYOMDÁJABAN
GRÓF ZICHY JENŐ-UTCZA 3.

Népszerű utmutatás a kolera ellen való védekezésre.

I. Miből gyaníthatja az ember, hogy valaki kolerában megbetegedett?

Ha valamely vidéken fellépett a kolera, akkor minden olyan megbetegedés, mely hasmenéssel vagy hasmenéssel és hányással jár, a kolerára, gyanusnak kell tartani és rögtön orvoshoz kell fordulni. A míg az orvos érkezik, a beteg feküdjék ágyba és ne egyék.

II. Mi okozza a kolerát.

A kolerát pusztán szemmel nem, hanem csak igen erős nagyító üveggel látható és igen szaporán élő lények (ugynevezett bakteriumok) okozzák, amelyek a kolerás betegek bélürülékeiben és hányadékában rengeteg mennyiségben vannak jelen. Ezek a kolera csirái.

III. Hogy kapja meg az ember a kolerát?

Minden anyag vagy tárgy, a mely kolerás betegek bélürülékének vagy hányadékának, akár szabad szemmel látható, akár láthatatlan kicsiny részével be van szennyezve az kolerával fertőzött és az a kolerát terjesztheti

Ha a fertőzött tárgyról vagy anyagról a kolera csirái egészséges ember szájába s innen a gyomrába és beleibe jutnak, ilyen ember megkaphatja a kolerát.

IV. Kolera idején különösen milyen tárgyak és anyagok lehetnek fertőzve a kolera csiráival?

Kolera idején fertőzésre gyanus első sorban minden ágy- és ruhanemű, a mely kolerás beteggel érintkezett s minden olyan anyag, főleg élelmiszerek, a melyek oly házból származnak, a melyben kolerás beteg van vagy volt; gyanus továbbá minden olyan anyag vagy tárgy, a mely nyilvános helyeken sok ember kezén szokott megfordulni, a mely kolerás házakból származó emberek fertőzött kezeivel érintkezett, vagy a mely egyenesen az utca földjével be van szennyezve. Ilyenek a piaczi élelmi czikkek, főleg a gyümölcs, zöldség, a piszkos papírpénz,

szódavizes üveg stb., továbbá minden, a miről nem tudni, hogy honnan származik.

Fertőzésre gyanus kolera idején a patakok, folyók, tavak, pocsolyák vize.

V. Hogyan óvjuk magunkat és házunk népét a kolera ellen?

Bármennyire van is fertőzve valamely anyag vagy tárgy, nem nehéz azt ártalmatlanná tenni, mivel a kolera csiráit aránylag könnyen el lehet ölni; így pl. felforralás, főzés, sütés által a fertőzött élelmiszereket biztosan ártalmatlanná lehet tenni.

A mindenben való tisztaságot és mértékletes életmódot mely az egészség szempontjából mindig hasznos és kívánatos, főleg kolera idején, tőlünk telhetőleg követni kell. Ha gyomrunkat mértéktelen evés-ivással elrontjuk, a kolerát könnyebben kaphatjuk meg.

A ki ivóvizét közkutakból vagy folyóból kénytelen hozni, az nagy fazékban forralja fel ezt a vizet, azután engedje kihűlni és ilyen vizet tartson állandóan (födött edényben) készen ivásra. A ki akarja, az ilyen vizet kevés borral, vagy néhány csep eczettel, vagy citromlével izletesebbé teheti.

mindennemű fertőtlenítésre karbolsavat használhat és szerezzen be néhány liter 5 százalékos oldatot. Kézmosásra ezt az oldatot úgy használjuk, a mint van, vagy legfeljebb ugyanannyi vízzel keverjük.

A fertőzött fehérneműek beáztatására az 5 százalékos karbolsavból 1 százalékoszt készítünk akkép, hogy 2 liter 5 százalékos oldatot 8 liter vízzel keverünk.

A felsorolt szereken kívül még nagyon sok fertőtlenítő szer létezik, a melyeket használni lehet, ha orvos rendel és úgy, a mint az orvos rendel.

Minden fertőtlenítő szer kisebb-nagyobb mérég és ezért mindig ügyeljünk arra, nehogy azt valaki, különösen gyermek, itálnak tekintse.

VII. Mihez tartsa magát a kolerás beteg ápolója ?

A kolerás beteg ápolójának fő gondja a beteg ápolásán és a saját megóvásán kívül az legyen, hogy minden koleracsirát még a beteg szobájában elpusztítson és élő csirát onnan ki ne hurcoljon. Hogy ezt elérjük, a következőképen járunk el:

Tartsunk a beteg szobájában az ürülék és a hányadék számára külön egy-egy edényt; úgy az ürülékhez, mint a hányadékhoz mindig azonnal hozzá öntsünk legalább is ugyanannyi frissen oltott me-

A közös fürdőhelyeket, főleg ha azok álló vizek vagy tócsák, kolera idején kerüljük.

A házon kívül, főleg pedig a piacon vett élelmi szereket (tej, tejfel, vaj, gyümölcs, zöldség) nyersen ne együk, hanem megfelelő módon (forrással, főzéssel, sütéssel) tegyük ártalmatlanná az esetleg rajtuk levő koleracsirákat. A házon kívül vett süteményféléket, mint kenyeret, zsemlyét vagy hasonlókat, akként tehetjük ártalmatlanná, hogy 10—15 perczre a forró sütőbe teszszük, mert ez által a felületéhez netalán tapadó koleracsirák elpusztulnak. Ellenben a kertünkben termett gyümölcsöt, zöldséget, a magunk háztartásából származó tejet, vaját, veszélytelennek tekinthetjük; de nem szabad elfelejtenünk, hogy az ilyen saját termelésű élelmi czikkeket is megfertőzheti az olyan víz, a mely fertőzött közkutból vagy folyóból származik.

Minden étkezés előtt szappannal mossuk meg kezeinket, hogy a napi munkánk közben emberekkel és tárgyakkal való érintkezés folytán talán reájuk tapadt koleracsiráktól megtisztítsuk és a fertőző anyagot az ételekkel a szánkba ne vegyük.

Szeszes italokkal ne éljünk, de ha valaki annyira megszokta a szeszes italt, hogy azt nem tudja nélkülözni, akkor igyék inkább bort, mint sört, de azt

is nagyon mértékletesen s a pálinkától tartózkodjék. A szeszes italok mértéktelen élvezete nagyon csökkenti a szervezet ellenálló képességét. Kolera idején mindig hétfőn — a vasárnapi korcsmázás után — legtöbb az új kolera-megbetegedés. Óvakodjunk oly italtól, a melyeket utczákon, piaczkon, vásárokon frissítőknak árulnak és szájról-szájra járó poharakban nyújtanak a járó-kelőknek.

Kerüljük kolera idején az emberekkel való szüségtelen összejöveleteket és gyülekezéseket, mert minél több emberrel érintkezünk, annál könnyebben eshetik meg, hogy köztük beteg is van. De kerüljük főleg azt a házat és annak népét, a hol kolerás beteg van. Éppen ezért kerülni kell a korcsmázást is, de még azért is, mert ott szájról-szájra járó poharak, palaczkok, evőeszközök is terteszthetik a kolerát.

Ne csókoljunk kolera idején olyan tárgyat, melyet más is csókol, mert ilyen módon beteg ember szájából a kolera csirái egyenesen egészséges ember szájába juthatnak.

Ne menjünk kolera idején halotti torra, vagy halotti virrasztásra, mert onnan észrevétlenül elhurczolhatjuk a kolera csiráit.

A felsorolt előírásokat gyermekeinkkel és cselédeinkkel is tartassuk meg és legyen rá gondunk,

hogy őket kioktassuk mindarra, a mi ebben az utasításban mondva van.

A legszegényebb ember is gondoskodik róla, hogy kolera idején árnyékszék gyanánt egy külön gödröt használjanak, ha eddig még nem lett volna és hogy ennek a gödörnek födele legyen; háznépét pedig szigorúan szorítsa rá, hogy ürülékét csak ebbe a gödörbe rakja le. A lakás körül elszórt és kellőleg le nem takart kolerás ürülék úgy a háznépre, mint a szomszédságra nagy veszedelmet jelent, mert a benne kotorászó szárnyasok, ebek, vagy más állatok a kolera csiráit könnyen szétviszik és terjesztik.

VI. Mit tegyünk, ha kolerás beteg van házunkban ?

A beteget az egészséges lakóktól minden áron különítsük el, azaz a beteget oly szobába, oly helyiségben hagyjuk, a hová ápolóján és orvosán kívül senki be ne menjen; az ilyen helyiségből a fölösleges butorokat és tárgyakat czélszerű kivinni, feltéve, hogy a beteggel még nem érintkeztek és a fertőzéstől még mentesek. Ha házunkban a beteget nem különíthetjük el és nem ápolhatjuk úgy, a mint kell akkor vitessük őt el a kórházba, mert ez a betegre nézve is a legjobb.

Mihelyt kolerás vagy kolerára gyanus beteg van a háznál, első gondunk az legyen, hogy alkalmas fertőtlenítő (a csirákat előlő) szert készítsünk vagy szerezzünk be, mert ezzel kell majd ártalmatlanná tenni a beteg hányadékát és ürülékét, nemkülönben a beteg fertőzött ruha- és ágyneműjét; ilyen fertőtlenítővel kell az ápolónak kezeit mosnia, miután a beteggel vagy a fertőző anyaggal érintkezett, főleg pedig minden étkezés előtt

Ilyen fertőtlenítő anyagokat házilag is készíthetünk magunknak.

A hamuból, vagy a mosó-szódából a szokásos módon készült erős és forró lug ágy- és fehérneműek fertőtlenítésére szolgálhat; ugyanerre a célra használható szappanos víz is, a melyet úgy készítünk, hogy egy kiló mosószappant 50 liter meleg vízben feloldunk. Az ürülék és hányadék fertőtlenítésére frissen oltott mész alkalmas, melyet úgy készítünk, hogy egy kiló égetett mészre egy liter vizet öntünk, s ha a mész ezt magába szívta és szétesik, akkor még három liter vízzel összekeverjük. Ilyen oltott meszet mindennap frissen kell készítenünk. A kezek fertőtlenítésére szappannal való mosás után erős eczet is alkalmazható.

A ki a fertőtlenítő szereket házilag elkészíteni nem tudja, vagy nem akarja, az az orvos rendelésére

szet vagy 5 százalékos karbolsavat és fadarabbal alaposan összekavarjuk; a keverés után pedig mind a két edényt egy közös nagyobb edénybe üritjük. Ennek a gyűjtő edénynek a tartalmát csak akkor önthetjük az árnyékszékbe, ha a hányadék vagy ürülék utolsó betöltése után legalább már két óra telt el, nehogy még élő csírákat vigyünk ki a beteg szobájából. Tartsunk ezen kívül a beteg szobájában egy nagyobb dézsát, hordót vagy teknőt, a melyet félig luggal, szappanos vízzel vagy egy százalékos karbolsavval töltünk meg és ebbe tegyük be a beteg által beszennyezett ágy és fehéreneműeket. Ha a szennyezett fehérenemű ilyen folyadékba 2—3 óráig ázott, akkor kicsavarható, a szobából kiadható és baj nélkül a szokott módon kimosható.

Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg ürülése és hányása alkalmával, valamint az ürülék és hányadék mézszel való összekeverése és átöntése közben a ragályozó anyag szét ne freccsenjen, ha pedig abból valami mégis a padlóra vagy butorra kerül, akkor azt fertőtlenítőbe (eczetbe, karbolba) mártott ruhával törölje le, törülő ruhát pedig a fertőtlenítő folyadékba tegye.

A beteg által használt evő- és ivóeszközöket csak úgy szabad a szobából kiadni és csak akkor

használhatja más ember, ha maga az ápoló egy fazék forró lobogó vízbe teszi és azok legalább egy negyed óráig benne maradtak.

A beteg szobájába kutyának, macskának ne legyen ki-bejárása, valamint a legyeket is lehetőleg távol tartsuk és a szobában lévő minden edényt beföldjük.

Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg az arcába ne köhögjön vagy trüsszentsen, mert így a kolera csiráit tartalmazó nyálka juthatna a szájába. Ezért az ápoló napjában többször öblítse ki eczetes vízzel a száját és mosatlan ujjaival ne érjen a szájához.

Az ápoló a beteg szobájában ne étkezzék, a mikor pedig kimegy, ne mulassza el felső ruháit még a betegszobának egy félreeső sarkába felakasztani, azután kezét szappannal mossa meg fertőtlenítsse. A betegszoba ajtaja előtt fertőtlenítő folyadékkal áztatott rongy fekdjön állandóan s ebbe dörzsölje az ápoló a lába, illetve czipője talpát, nehogy a kolera csiráit a talpával terjessze a házban. Ha pedig a szobába visszatér, az ápolói felső ruhát ismét magára vegye.

A ki az ápolót szolgálatában felváltja, az szinten szigorúan tartsa magát az itt elmondott szabályokhoz.

Ha a beteg veszélyen túl van és gyógyulásnak indul, a javulástól számított két héten keresztül az ürülékét épügy kell még fertőtleníteni és az ápolónak is ugyanugy kell még óvakodni, mint annak előtte. Ha az orvos másként rendel, akkor ahhoz tartjuk magunkat.

Ha a beteg meggyógyult, akkor úgy ó, mint ápolója langyos szappanos vízzel megmossa egész testét (haját is) vagy pedig szappanos vízben megfürdik; azután tiszta ruhát öltve, emberek közé mehet.

Ha a beteg meghalt, ki ne vigyük a szobából, reá ne boruljunk, idegent, gyermeket be ne bocsásunk hozzá, ne mossuk és ne öltöztessük, hanem az orvos rendelése szerint zárjuk koporsóba.

VIII. Mi történjék a szobával, miután a beteg meggyógyult vagy meghalt?

Minden ruhaneműt és ágyneműt, a mi a betegen és ápolón volt, vagy vele érintkezett, azt a lugban vagy szappanos vízben áztatjuk legalább egy fél napig; azután kivihetjük a szobából és moshatjuk.

A szalmazsák vásznát luggal vagy szappanos vízzel benedvesítjük és néhány óra múlva kivisszük, a szalmát félreeső helyen elégetjük, a vásznat luggban kifőzzük.

Az olyan ágyneműt vagy ruhaneműt, a melyet fertőtlenítő folyadékban áztatni nem lehet, mint a milyen a posztóruha, a szőrrel tömött matracz, a tollas vánkos és dunna vagy a paplan, azt erős eczetbe vagy az orvos által rendelt más fertőtlenítő folyadékba mártott ruhával minden részében jól dörzsöljük meg és lehetőleg néhány napig tegyük ki a nap sugarainak.

A szobában lévő butodarabok külsejét, ugyszintén az ablakok és ajtók minden részét 5 százalékos karbolsavval vagy az orvostól rendelt más fertőtlenítővel nedvesített ruhával le kell dörzsölni. A nem festett butorok forró luggal vagy szappanos vízzel is moshatók.

A betegség alatt használt összes edényeket csak azután adhatjuk ki a szobából, ha már néhány óráig lugos vagy szappanos folyadékban feküdtek és azokat benne lemostuk.

A szoba falait frissen meszeljük.

A padlót forró luggal mossuk; ha földes, akkor bemeszeléssel is lehet fertőtleníteni.

Ha ezt mind megtettük, akkor az ilyen szobától már nem kell félnünk ; de ha lehet, hagyjuk néhány napig lakatlanul és szellőztessük.

Épen így kell eljárunk a betegszobával akkor is, ha a beteget a kórházba vitték.